

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри соціології та
філософії

завідувач кафедри

Л.В. Афанасьєва

протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента (обов'язковий/вибірковий)	СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ <i>Обов'язковий</i>		
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)		
Спеціальність	051 Економіка		
Освітня програма	Економіка та бізнес		
Рік викладання	2024-2025		
Семестр	1 семестр		
Викладач(-і)	Афанасьєва Л.В., к. філос. наук, доцент		
Профайл викладача	https://fsusgum.mdpu.org.ua/kafedra-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/sklad-kafedry-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/afanasyeva-lyudmyla-vasylivna/		
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	+38 096 272 97 68 lyudmila.csr@gmail.com Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, WhatsApp		
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	М I Філософія https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=6761 М II Соціологія https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2644		

АНОТАЦІЯ

Людина є соціальною істотою, яка живе і діє в суспільстві, і всі соціальні катаклізми, які відбуваються в ньому, позначаються на кожному члені суспільства, на його долі. В історії культури людства накопичився величезний досвід осмислення соціальних проблем, який потребує свого вивчення і класифікації. Цим власне і займається соціальна філософія, яка покликана надати людині орієнтири відносно її життя в суспільстві та взаємодії з іншими людьми.

Освітній компонент «Соціальна філософія» передбачає вивчення філософських та соціологічних аспектів становлення та розвитку онтологічних, гносеологічних, аксіологічних, деонтологічних проблем людини та соціуму, універсальних закономірностей, принципів та законів світобудови на мікро-, мезо- та макрорівнях. Під час філософського аналізу конкретних соціальних явищ соціальна філософія спирається на фундаментальні та спеціальні філософські та соціологічні теорії та концепції.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета: формування у здобувачів цілісного уявлення про специфіку соціально-філософського знання, розуміння багатоваріантності шляхів соціокультурного і цивілізаційного поступу людства та власне ставлення до них, особливості вирішення світоглядних викликів ХХІ століття, розкриття творчої ролі філософії та соціології в сучасній культурі.

Завдання:

- розуміння становлення, розвитку і вирішення найзагальніших проблем людства протягом історії розвитку філософії та соціології;
- формування гуманістичного потенціалу особистості, її високої духовності та загальної культури в умовах розбудови громадянського суспільства в незалежній Україні;
- оволодіння принципами діалектичного мислення як універсального методу пізнавальної діяльності;
- розвиток логічного мислення, здатності самостійно аналізувати складні явища суспільного життя;
- розуміння сутності та змісту соціальних явищ і процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

РН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

РН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

РН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- Комунікабельність
- Критичне мислення
- Прийняття рішень

- Творчість
- Переконавання
- Відкритість до критики

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	16	14	60	90/3 кр.
Кількість годин заочна форма	8	4	78	90/3 кр.

Підсумковий контроль –екзамен

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, дотримується студентоцентрований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин Денна форма				Кількість годин Денна форма				Рекомендована література
	Л	СЕМ	СР	ВСЬОГО	Л	СЕМ	СР	ВСЬОГО	
Тема 1. Філософія як наука і світогляд	2	2	8	12			10	10	1-6
Тема 2. Етапи розвитку філософії	2	2	8	12	2		10	12	1-6

Тема 3. Філософський зміст проблеми буття та філософія людини	2	2	8	12	2		10	12	1-6
Тема 4. Методологія наукового пізнання	2	2	8	12		2	8	10	1-6
Тема 5. Специфіка та структура соціологічного знання	2	2	7	11			10	10	1-3
Тема 6. Соціальна структура суспільства	2	2	7	11	2		10	12	2,5,7
Тема 7. Соціальні інститути у системі соціальних відносин	2	2	7	11		2	10	12	4-6
Тема 8. Російсько-українська війна: теорія та практика соціологічного осмислення	2		7	9	2		10	12	Дод.11
Усього	16	14	60	90	8	4	78	90	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Блок 1. Філософія

Тема 1. Філософія як наука і світогляд

Філософія та світогляд. Світогляд і світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Життєва і буденна свідомість. Історичні типи свідомості: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Специфіка філософського світогляду, причини його виникнення. Місце філософії в системі наук. Філософія і наука. Основні теми філософських роздумів: світ і людина, сутність і зміст людського існування.

Тема 2. Етапи розвитку філософії

Виникнення філософії та її історичні типи. Антична філософія. Особливості та головні риси філософії Середньовіччя та Ренесансу. Теоцентризм. Схоластика. Гуманізм епохи Відродження. Проблеми, пошуки та досягнення філософії Нового часу та Просвітництва. Вільнодумство й раціоналізм епохи Просвітництва. Соціокультурні особливості ХХ століття та місце і значення філософії Сучасна західна філософія: основні напрями та школи. Особливості розвитку вітчизняної філософії. Основні етапи розвитку вітчизняної філософії.

Тема 3. Філософський зміст проблеми буття

Категорія буття: її зміст і специфіка. Буття як всеохоплююча реальність. Основні форми буття. Буття і небуття. Філософське вчення про матерію і єдність світу. Плюралізм, дуалізм і монізм. Атрибути матерії: рух, простір і час як форми існування матерії. Рух як спосіб існування матерії. Форми руху матерії. Філософські категорії простір і час. Єдність матерії, руху, простору і часу.

Тема 4. Свідомість: її походження і сутність.

Свідомість як філософська категорія. Структура свідомості. Свідомість, несвідомість, самосвідомість. Відображення як генетична передумова свідомості. Форми відображення. Свідомість як відображення і діяльність. Формування свідомості в онтогенезі та філогенезі людини. Роль свідомості у житті людини. Свідомість і мова. Мова як засіб спілкування і знакова система. Роль мови у соціокультурних факторах. Моделювання свідомості. «Штучний інтелект».

Тема 5. Методологія наукового пізнання

Наука як вища форма раціонального пізнання. Становлення і розвиток науки. Специфіка наукового пізнання. Етичні норми ментальності науки. Наукова картина світу. Емпіричні методи наукового пізнання: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Емпіричні та теоретичні методи наукового пізнання: абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція, аналогія, моделювання.

Історичні та логічні методи пізнання. Основні форми наукового пізнання: емпіричний факт, проблема, ідея, гіпотеза, концепція, теорія.

Тема 6. Філософія людини

Проблема людини в історії філософії. Людина як проблема для самої себе. Природа людини та її сутність. Особистісний вимір людини. Поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість» у філософському вимірі. Індивідуалізм як життєва орієнтація і філософська концепція. Філософські концепції антропосоціогенезу. Історико-філософський аналіз походження людини. Проблема сенсу життя людини. Доля і життєвий ланцюг людини. Сутність і структура людської діяльності. Партіципация як основа усіх форм життєдіяльності людини.

Блок 2. Соціологія

Тема 7. Специфіка та структура соціологічного знання

Специфіка соціології як наукової дисципліни та наукової галузі сучасного суспільствознавства. Місце та роль соціології в системі соціальних і гуманітарних наук. Соціологічні та позанаукові форми пізнання суспільства. Основні суб'єкти суспільного життя: індивіди, суспільні групи та соціальні інститути. Проблема визначення предмета та об'єкта соціології. Категоріальна система соціології та особливості соціологічних категорій. Основні соціологічні категорії: "суспільство", "соціальна реальність", "соціальна структура", "соціальне явище", "соціальний процес", "соціалізація", "комунікація", "особистість".

Концептуальна організація соціології: поняття теоретичної та прикладної наукової соціології. Сучасні трактування структури соціологічного знання: макро-, мезо- та мікрорівні соціологічного знання. Загальносоціологічна теорія та її роль у пізнанні суспільства.

Тема 8. Етапи розвитку соціології

Передісторія соціологічної науки. Погляди давніх філософів на соціологічні проблеми. Особливості розвитку суспільних наук у середньовіччі. Передумови та причини появи соціології як самостійної науки.

Особливості розвитку соціологічної науки на початковому етапі. Позитивізм Конта, його соціологічна суть і спрямування. Ідеї соціальної фізики. Соціальна статика і соціальна динаміка. Основний метод соціологічного дослідження за О. Контом.

Витоки української протосоціології. Вплив західних соціологів на становлення вітчизняної соціології. С.Подолінський, М. Грушевський, Б. Кістяківський, М. Драгоманов і їх соціологічні погляди. Особливості розвитку сучасної вітчизняної соціології.

Тема 9. Соціальна структура суспільства

Соціологічні уявлення про суспільство. Закони розвитку суспільства. Структурні елементи суспільної системи. Соціальні підсистеми, їх елементи і взаємодія. Соціальна структура як предмет соціологічної теорії. Типи соціальної структури. Статусно-рольова структура суспільства і груп.

Поняття соціальної спільності, соціальної організації, соціального інституту, їх типи, функції. Соціальні групи та їх типи. Етнічні спільності як найдавніші форми соціальних груп. Касты, класи, соціальні стани і верстви. Соціальна нерівність. Соціальні еліти. Натовпи, маси, публіка. Проблема соціального партнерства. Соціальні зв'язки, відносини, процеси. Класифікація процесів. Сучасні соціологічні концепції, теорія конфліктів, структурний функціоналізм.

Тема 10. Соціологія культури

Структура культури як сукупність її елементів та комплексів. Інфраструктура культури як результат інституалізації та організації процесів у культурі. Народна культура, фольклорна культура. Співвідношення масової культури та культури мас. Політичний принцип аналізу структури культури: офіційна і неофіційна культури; політична культура і культурна політика; структура політичної культури. Культура міста та культура села як структурні елементи культури.

Саморозвиток культури. Зміни культур внаслідок їх взаємодій. Дифузія культур. Способи побудови культурних взаємодій: добровільні, вимушені, примусові. Різноманітність культур. Соціокультурні наслідки глобалізації суспільства.

Субкультура, контркультура, поп-культура. Уявлення про структуру культури як сукупність субкультур або сукупність конкуруючих груп. Риси культури.

Тема 11. Особистість у системі соціальних зв'язків

Предмет соціології та соціології особистості. Соціологія як вивчення "людини в суспільстві та суспільства в людині".

Особистість як об'єкт вивчення для різноманітних наук та інших галузей знання. Соціологія та соціальна психологія. Соціологічна точка зору щодо дослідження особистості. Взаємовідносини особистості та суспільства як соціологічна проблема.

Значення теоретичних уявлень про особистість для інтерпретації соціологічної інформації. "Універсализм" спеціальної соціології - соціології особистості.

Категорії, що характеризують "людину в суспільстві". Соціальна позиція, соціальний статус, соціальна роль.

Предмет соціології та соціології особистості. Соціологія як вивчення "людини в суспільстві та суспільства в людині".

Тема 12. Політика та суспільство

Сфера політики як важливий структурний елемент суспільного життя та головний регулятор соціальних відносин, що пронизує усе суспільство. Взаємозв'язки між суспільством і державою, суспільством і політичними інститутами, соціальні механізми влади, механізми впливів у суспільстві. Соціальні механізми влади і впливів у суспільстві на різних етапах його розвитку і функціонування. Проблеми влади, політичних прав і свобод з погляду конкретної людини, соціальних спільнот, прошарків і груп, громадських об'єднань і організацій, політичних партій тощо. Внутрішні складові соціології політики, як соціологія політичних рухів і партій; держави; політичної свідомості і політичної поведінки; міжнародних відносин. Основні форми держави та її функції.

Тема 13. Релігія та суспільство

Релігія і суспільство в системі соціологічного аналізу Релігія — суспільний феномен. Структура релігії. Взаємозв'язок і взаємодія культури та релігії в суспільстві. Мовна культура в богослужбовій практиці українських церков. Релігія і держава в соціумі. Релігія і політика. Основні пріоритети державної політики щодо релігії та церкви в сучасному українському суспільстві. Релігія, наука, освіта та їх взаємодія в соціумі. Соціальні форми організації релігії. Релігія, ідеологія і політичні партії. Церква і держава. Екуменізм. Релігія і влада. Релігійна реформа і політика.

Тема 14. Основи соціологічного дослідження.

Процес наукового дослідження, його характеристика та етапи проведення.

Об'єкт, предмет наукового дослідження. Науково-дослідницька діяльність студентів, напрями роботи та організаційна структура. Вибір теми та реалізація дослідження, визначення мети і задач наукового дослідження. Основні форми та етапи наукових досліджень студентів. Розробка структури проблеми. Послідовність і конкретизація. Вивчення історичного аспекту проблеми. Попередній план та складання графіку роботи, план змісту роботи. Принцип системного підходу в наукових дослідженнях: цілісність, всебічність, системоутворюючі відносини, субординація, динамічність. Розрахунок ефективності науково-дослідних робіт, її критерії та проблеми оцінки. Ефективність наукової діяльності у вищому навчальному закладі.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Підготуйте тези на тему "Що таке реальність і як ми можемо її пізнати?" Зверніть увагу на такі проблеми: Що є сутністю буття? Як ми визначаємо існування речей? Ключові проблеми гносеології: Чи є об'єктивне знання можливим? Які джерела знання (чуттєве сприйняття, раціональне мислення) є найбільш надійними? Чи можна довіряти тому, що ми бачимо, відчуваємо, мислимо?
2	Напишіть есе на тему "Людина та суспільство: гармонія чи конфлікт?". Розкрийте такі аспекти: Яка природа людини? Чи є людина за своєю суттю індивідуалістом чи соціальною істотою?

	Розгляньте концепції свободи і відповідальності людини перед суспільством.
3	Підготувати доповідь на тему «Класова структура сучасного українського суспільства».

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Основні тенденції і проблеми сучасної світової філософії.
2. Розглянути становлення ідеї розвитку в історії філософії.
3. Німецька класична філософія, її характерні риси, основні проблеми і принципи, місце в історії культури.
4. «Філософія серця» у творах українських мислителів.
5. Основні положення філософії психоаналізу. Проблема співвідношення свідомого, підсвідомого та несвідомого у творах З. Фрейда та його послідовників.
6. Основні принципи діалектики: об'єктивність, всебічність, системність, теоретизм, їх взаємозв'язок і розвиток.
7. Співвідношення рівнів, форм та методів наукового пізнання.
8. Проблема сутності людини у філософії.
9. Основні функції філософії і їх роль в духовно-практичній діяльності людини і суспільства. Загальнолюдські цінності у філософії.
10. Основні принципи діалектики: об'єктивність, всебічність, системність, теоретизм, їх взаємозв'язок і розвиток.
11. Філософський зміст категорії буття: онтологічні детермінанти.
12. Взаємозв'язок філософії з іншими формами суспільної свідомості (наука, релігія, мораль, право, політика та ін.).
13. Проблема істини у науці і філософії.
14. Основні положення філософії психоаналізу. Проблема співвідношення свідомого, підсвідомого та несвідомого у творах З. Фрейда та його послідовників.
15. Творча діяльність народу як основа суспільного розвитку. Роль особистості в історії. Аналіз ролі культу особи в історії.
16. Філософська антропологія – про природу людини та її місце у Всесвіті. Духовний вимір людського буття.
17. Особливості сучасного наукового пізнання: теоретизація, комп'ютеризація, диференціація, інтеграція.
18. Взаємозв'язок понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність» в соціальній філософії.
19. Проблема єдності чуттєвого та раціонального пізнання. Сенсуалізм та раціоналізм.
20. Пізнання як специфічна форма відношення людини до світу. Суб'єкт та об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок.
21. Коли виникає соціологія як самостійна наука?
22. Хто вважається засновником соціології як самостійної науки?
23. Наведіть приклади формальних та неформальних соціальних інститутів та організацій.
24. Назвіть соціальні спільноти, які ви знаєте.
25. Наведіть приклади соціальних інститутів.
26. Назвіть види дисфункцій соціальних інститутів.
27. Дайте визначення понять «клас» та «страта»
28. Поясніть, що означає соціальна мобільність та маргінальність.
29. Поясніть співвідношення класового розподілу та стратифікаційного.
30. Поясніть співвідношення соціальних інститутів та соціальних організацій.
31. Назвіть основні функції соціології
32. Дайте визначення суспільства.
33. Дайте визначення соціальної системи.

34. Перелічіть основні ознаки суспільства.
35. Що означає термін «детермінізм»? Наведіть приклади
36. Розкрийте логіку виникнення соціології як самостійної науки
37. Охарактеризуйте етапи суспільств (традиційне, індустріальне, постіндустріальне).
38. Дайте визначення понять «соціальна група», «спільнота», «грумада».
39. Охарактеризуйте специфіку соціальних інститутів, які діють в сучасній Україні.
40. Назвіть основні прояви глобальної екологічної кризи сучасності.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
ПР 02. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ (в т.ч. патологічних) в контексті професійних завдань.	проблемний виклад, пояснення, аналітичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни	Поточний контроль: есе, презентація, самоконтроль. Підсумковий контроль: екзамен.
ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	проблемний виклад, пояснення, кейс-стаді, аналітичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни	Поточний контроль: оцінювання виконання творчого завдання, презентації, есе, тези, доповідь, самоконтроль. Підсумковий контроль: екзамен.
ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності, а також до осіб з особливими потребами.	пояснення, спостереження, кейс-стаді, моделювання ситуацій, виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання	Поточний контроль: підготовка і участь у груповій дискусії, виконання практичних завдань, есе, тези, доповідь. Підсумковий контроль: екзамен.
ПР 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	пояснення, спостереження, кейс-стаді, самостійна робота студентів, виконання індивідуальних завдань, моделювання ситуацій	Поточний контроль: оцінювання доповідей, презентацій, підготовка і участь у груповій дискусії, самоконтроль, особиста рефлексія. Підсумковий контроль: екзамен.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних

заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):		Блок 1: Філософія
	Блок 1: Філософія		
	Творче завдання: Оберіть одного філософа (наприклад, Платон, Декарт, Гуссерль) і проаналізуйте, як його ідеї вплинули на розвиток психологічних концепцій (наприклад, уявлення про свідомість, природу пізнання, самосвідомість). Продемонструйте, як конкретні філософські концепції допомагають розуміти сучасні психологічні проблеми	5	0
	Підготовка і захист завдання: Підготуйте презентацію, де на конкретних прикладах з історії науки покажете, як філософські засади впливали на розвиток наукових ідей. Включіть приклади соціально-поведінкових наук, де було переосмислено підходи до наукового знання завдяки філософським роздумам.	5	
	Есе на тему зміни в культурі. Проаналізувати чинники та наслідки культурних змін на конкретному етапі розвитку суспільства.	5	
	Блок 2: Соціологія		
	<i>Підготуйте питання для наступних групових дискусій. Підготовка може включати створення презентацій, доповідей (5-7 хв), повідомлень, написання есе, розробка/створення проблемних питань, публічна інтерпретація результатів навчальної рефлексії та критичного мислення матеріалу</i>		
	Групова дискусія. Особливості соціології як науки. Логіка виникнення. Розуміння суспільства, соціальної системи, групи, спільноти. Функції соціології.		5
	Групова дискусія. Класово-стратифікаційна структура суспільства. Соціальна мобільність та маргінальність.		5
	Групова дискусія. Соціальні інститути та організації у системі соціальних зв'язків. Види та функції. Поняття дисфункції.		5
Разом		15	15
Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):			
	Підготуйте тези на тему "Що таке реальність і як ми можемо її пізнати?" Зверніть увагу на такі проблеми: Що є сутністю буття? Як ми визначаємо існування речей? Ключові проблеми гносеології: Чи є об'єктивне знання можливим? Які джерела знання (чуттєве сприйняття, раціональне мислення) є найбільш надійними? Чи можна довіряти тому, що ми бачимо, відчуваємо, мислимо?	10	

	Напишіть есе на тему "Людина та суспільство: гармонія чи конфлікт?". Розкрийте такі аспекти: Яка природа людини? Чи є людина за своєю суттю індивідуалістом чи соціальною істотою? Розгляньте концепції свободи і відповідальності людини перед суспільством.	10	
	Підготувати доповідь на тему «Класова структура сучасного українського суспільства».	10	
	Підсумковий контроль: іспит (максимальний бал – 40)	20	20
	Загальний бал (максимальний бал – 100)	50	50

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Підготовка і захист завдання Групові дискусії Творче завдання	Максимально 5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання: тези, есе, доповідь	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов не вдається 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від

	викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
--	---

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є екзамен, на його складання надається 40 балів. 20 балів за блок 1 Філософія і 20 балів за Блок 2 Соціологія.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання за 10 бальною шкалою	За 40 бальною шкалою	За 20 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40	18-20
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно	Добре	8	33-35	16-17

оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.				
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	6-7	30-32	14-15
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29	13
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26	11-12
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23	9-10
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20	1-8

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	Задовільно	
60-63	E	Задовільно	
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в WhatsApp-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Анатолій Лузан. Вступ до філософії. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
2. Вступ до філософії /під ред. Л. Л. Нікітін). Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 256 с.
3. Філософія: підручник. Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, А. О. Баумейстер та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Фоліо, 2018. 621 с.
4. Філософія. І. Бичко, В. Табачковський, А. Бичко, В. Ярошовець. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с
5. Запороженко О.В. Навчальний посібник з філософії з завданнями та тестами. Ізмаїл: РВ ІДГУ, 2019. 256 с.
6. Аблов А.Ф. Загальна соціологія: конспект лекцій. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 130 с.
7. Рожанська Н.В., Дрожанова О.М., Онофрійчук О.А. Загальна соціологічна теорія. Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. П.Могили, 2017. 336 с.
8. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс. 4-те вид. підручник. 2023 . 408 с.
9. Опанасюк Т.А. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях. Навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023. 268 с.
10. Шевченко З.В. Соціологія: Навчально-методичний посібник. Черкаси: вид-ць Чабаненко Ю., 2023. 72 с.
11. Черниш Н. Соціологія: підручник за рейтинго-модульною системою навчання. 5-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2009.
12. Гуменюк Л.Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Львів: ЛьвДУВС, 2019.
13. Методичні рекомендації до практичних занять із навчальної дисципліни «Соціологія» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання всіх спеціальностей). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Л. О. Радіонова, 2023. 56 с.

Додаткова

1. Філософський енциклопедичний словник. НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди; голова редкол. В. І. Шинкарук. К.: Абрис, 2002. 742 с.
2. Філософський словник соціальних термінів. заг. ред. В. П. Андрущенко. 3. вид., доп. К.; Х.: Видавництво "Р.І.Ф.", 2005. 672 с.
3. Бондаревич І.М. Філософія: діалог мислителів, епох, цивілізацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Запоріж. нац. техн. ун-т. Запоріжжя: ЗНТУ, 2012. 251 с.

4. Онофрійчук О.А. Філософія: навч.-метод. посіб.; Миколаїв. нац. ун-т ім. В.О. Сухомлинського, навч.-наук. ін-т історії та права. Херсон: Грінь Д. С., 2014. 222 с.
5. Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок. (Путівник портретною галереєю Інституту соціології НАН України); за ред. акад. НАН України, проф., д.е.н. В.Воронин. Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. 301 с.
6. Соціологічна енциклопедія. Укладач В.Г. Городяненко. К.: Академ видав, 2008. 456 с.
7. Підходи до класового аналізу. За ред. Е. О. Райта; переклад з англ. О. Симончук. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 287 с.
8. Гіденс Е. Соціологія. Пер. з англ. В.Шовкун, А.Олійник. К.: Основи, 1999. 726 с.
9. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. За наук. ред. М.О. Шульги. Київ: Інститут соціології НАН України, 2017. 198 с.
10. Українське суспільство в умовах війни. Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеева. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.
11. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-технічна бібліотека України - <https://dntb.gov.ua>;
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського -<http://www.nbuv.gov.ua>;
3. Електронна бібліотека ELIBUKR - <https://library.tntu.edu.ua/resources/elibukr/>
4. Інститут соціології НАН України <http://www.i-soc.com.ua>
5. Київський міжнародний інститут соціології <https://www.kiis.com.ua>
6. Центр SOCIS <http://socis.kiev.ua>
7. ispp.org.ua – офіційний сайт Інституту соціальної та політичної психології АПН України